

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในจังหวัดขอนแก่น

คณยศ ชั้นอายุ จุดจิตา หินจำปา และบุญานการ พรมภักดี

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) เกิดการระบาดครั้งแรกที่เมืองอู๋ซีน் มนฑลหนูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบบุตรุ่นแรงต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชากรทั่วโลก

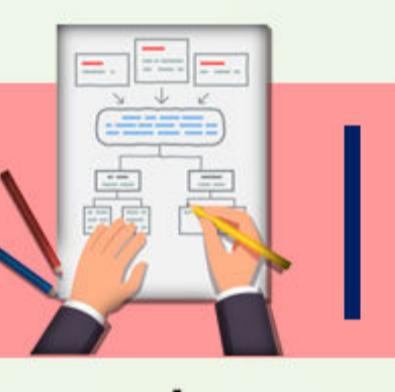
องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (PHEIC) และได้ยกระดับให้เป็นการระบาดครั้งใหญ่ทั่วโลก (Pandemic)

ที่มา: <https://scitechdaily.com>

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอข้อมูลการป้องกันตนเองโดยส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ดี และมีมาตรการสำคัญ คือ ส่งเสริม อสม. ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญทางด้านสาธารณสุข โดยมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีในการป้องกันควบคุมโรคในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด 19

ผู้ว่าจังหวัดนำโมเดลความรอบรู้ด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ ซึ่งน่าจะเป็นโมเดลที่มีความสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพ อสม. สู่การเป็น อสม. 4.0 และเพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ อสม. ให้สามารถปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่และอุบัติช้าในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อสม.
- เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อสม.
- เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อสม.

วิธีดำเนินการวิจัย

- รูปแบบการวิจัย: การศึกษาครั้นี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study)
- กลุ่มตัวอย่าง คือ อสม. ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 600 คน ซึ่งได้จากการคำนวณจากสูตรตามรูปแบบการวิจัย
- การสุ่มพینท์วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่าง隨機分層樣本 (Multistage Stratified Random sampling)
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 และปัจจัยด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19
- การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป STATA version 10.1 โดยสถิติที่ใช้เคราะห์ในการศึกษาครั้นี้ คือ

- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic)

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อสม.

2.1 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงเดียว (Univariate analysis) ใช้สถิติ Chi-square แสดงค่า Odds ratio [OR] 95%CI และค่า p-value ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) ใช้สถิติวิเคราะห์ Multiple Logistic Regression แสดงค่า Adjusted Odds Ratio [OR_{adj}] 95%CI และค่า p-value

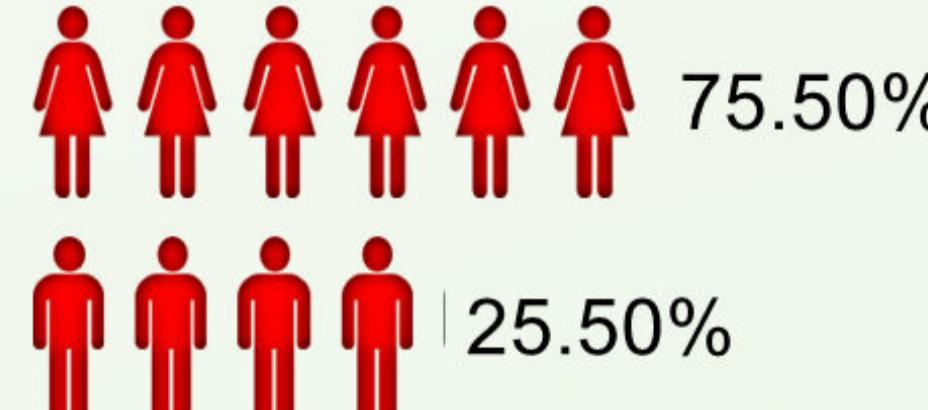

การประเมินเชิงปฏิบัติการการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูงด้านการวิจัย สำหรับการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพฯ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

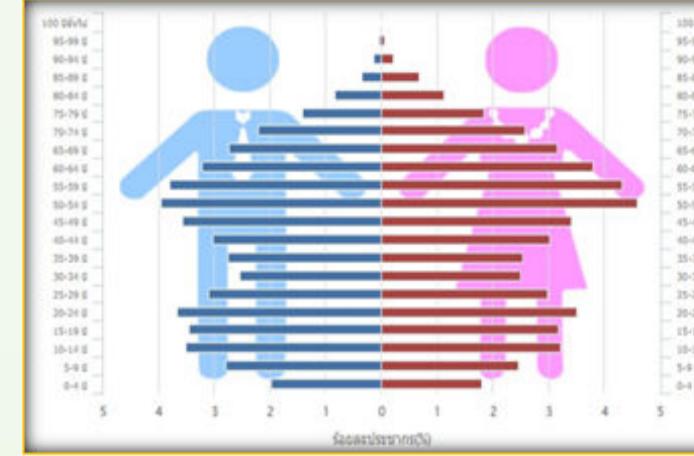
ผลการวิจัย

Gender

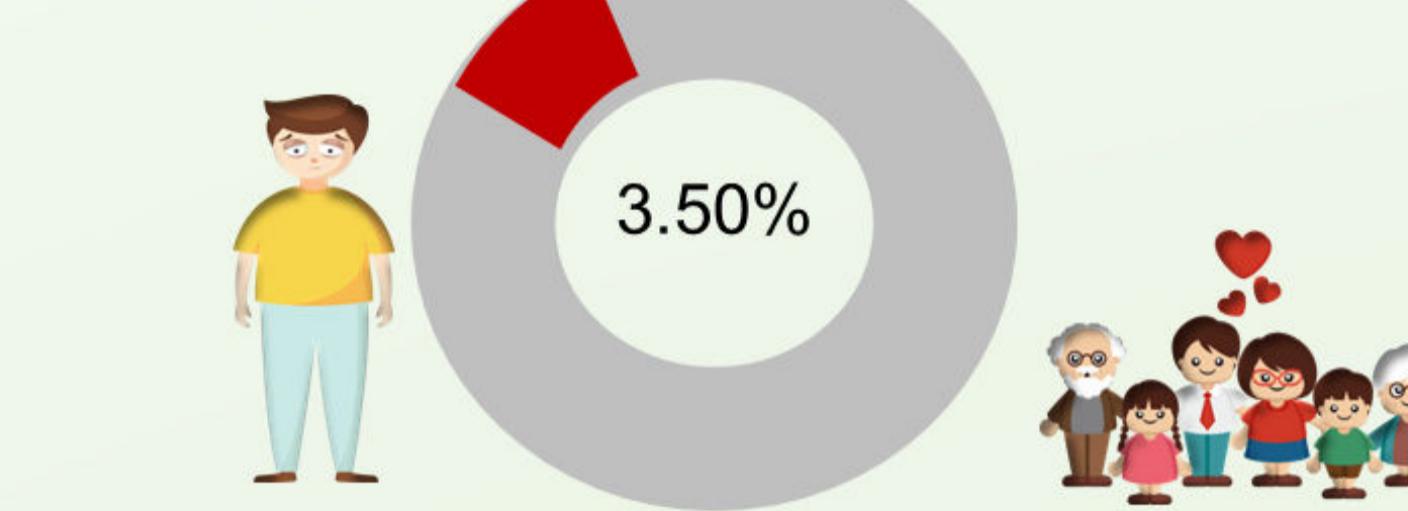

Age

อายุเฉลี่ย 56.1 ปี
อายุต่ำสุด 25 ปี
อายุสูงสุด 82 ปี

Behavior

พฤติกรรมควรปฏิบัติ (n = 21) พฤติกรรมดี (n = 579)

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 จำแนกตามพฤติกรรม

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	พฤติกรรมควรปฏิบัติ (n = 21)		พฤติกรรมดี (n = 579)		รวมทั้งหมด (n = 600)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (<ร้อยละ 80)	19	90.5	144	24.9	163	27.2
ระดับสูง (≥ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	2	9.5	435	75.1	437	72.8

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) 2 ปัจจัย ได้แก่ เพศ และความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 โดยพบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 เป็น 2.68 เท่า เมื่อเทียบกับเพศชาย ($OR_{adj} = 2.68$, 95% CI = 1.07 - 6.72, $p\text{-value}=0.040$) อสม. ที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 ระดับสูงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 เป็น 27.82 เท่า เมื่อเทียบกับ อสม. ที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 ระดับต่ำ ($OR_{adj} = 27.82$, 95% CI = 6.38 - 121.24, $p\text{-value}<0.001$)

สรุปและอภิปรายผล

- ปัจจัยด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 พบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 96.5
- ปัจจัยความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคโควิด 19 พบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 72.8
- ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เพศ และความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 อาจเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการอบรมให้ความรู้และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อจากบุคลากรสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในปัจจุบันได้มีนโยบายการพัฒนาศักยภาพ อสม. ให้เป็น อสม. 4.0 โดยมุ่งเน้นให้อสม. มีความรอบรู้ด้านสุขภาพและสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ แสดงให้เห็นว่าการที่ อสม. มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคโควิด 19 อาจส่งผลให้อสม. เกิดความตระหนักรู้ในการใส่ใจดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนส่งผลให้มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคโควิด 19 ที่ดีด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการจัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพ อสม. ด้านการป้องกันควบคุมโรค และภัยสุขภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโรคอุบัติใหม่และอุบัติช้า
- ควรจัดทำแนวทางการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคติดต่อต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่อสม. ให้เกิดความเชี่ยวชาญในการดูแลสุขภาพประจำชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกส่งเสริมงานป้องกันควบคุมโรคในชุมชนให้แก่อสม. เพื่อจะได้เป็นแกนนำในการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน
- ควรมีการอบรมสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคและภัยสุขภาพที่ถูกต้องแก่อสม. อย่างต่อเนื่อง
- ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในชุมชนของ อสม. อย่างต่อเนื่อง

